

[eu och facket]



Nu måste motståndet resas!

Som en följd av EU-domstolens avgörande i Lavalmälet - den fackliga blockaden mot ett skolbygge i Vaxholm - föreslår den borgerliga regeringen att facket inte får tvinga gästande företag att betala samma löner och villkor som svenska löntagare har. Det blir endast tillåtet att kräva minimilön och vissa andra minimivillkor. Kan det utländska företaget visa, genom ett kollektivavtal eller lagstiftad minimilön i hemlandet, att minimikraven uppfylls har facket inte rätt att kräva kollektivavtal eller vidta konfliktåtgärder.

Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m) föreslår att Lex Britannia, som ger facken konflikträtt för att tvinga fram svenska kollektivavtal, i praktiken ska avskaffas. Lex Britannia tillkom i början av 1990-talet efter att Sjöfolksförbundets blockad mot det utlandsflaggade fartyget Britannia förklarats ogiltig av domstol. Lex Britannia gjorde det möjligt för facket att tillgripa stridsåtgärder mot ett utländskt företag i syfte att driva igenom ett svenskt avtal.

Regeringens lagförslag innebär ett dräpslag mot den svenska fackföreningsrörelsen och ett grundskott mot den svenska kollektivavtalsmodellen. Förslaget röjer väg för låglönekonkurrens och utnyttjande av underbetald arbetskraft från andra

EU-länder i Sverige. I förlängningen hotar detta alla löntagares löner och arbetsvillkor i Sverige. Inte utan anledning anser Svenskt Näringsliv att Lavaldomen är ”mycket tillfredställande”.

Vi kräver att regeringen drar tillbaka sitt lagförslag och att våra folkvalda politiker vägrar att anpassa svensk lagstiftning efter EU-domstolens antifackliga avgörande i Lavalmälet. Sverige har inte överlåtit några befogenheter till EU att överpröva arbetsrättsliga lagar som tillkommit i demokratisk ordning i Sveriges Riksdag. En förutsättning för Sveriges medlemskap i EU är de garantier som gavs inför folkomröstningen 1994 om att kollektivavtalsmodellen skulle förbli oantastad.

Den 18 februari ska riksdagen behandla högeralliansens antifackliga förslag om att begränsa svenska fackförbunds konflikträtt samt öppna upp för att utländska kollektivavtal ska gälla på svensk arbetsmarknad bara de motsvarar vissa villkor typ minimilön. Det Byggnads med stöd av Elektrikerna gjorde i Vaxholm hösten 2004 blir i framtiden förbjudet, d v s att slåss för principen lika lön för lika arbete.

Nu måste motståndet resas.

Gå in på www.namninsamling.com/skitilavaldomen och skicka ett mejl till Littorin.

Styrelsen för Transports avdelning 46

Skit i Lavaldomen. Spola Littorin!



Bli med i Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk

Lavaldomen och EU:s utstationeringsdirektiv visar att EU är ett allvarligt hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen med konflikträtt och kollektivavtal, eller med andra ord ett grundskott mot de landvinningar som svensk fackföreningsrörelse gjort de senaste hundra åren.

Lissabonfördraget, den nya EU-grundlagen, innebär inget skydd för de fackliga rättigheterna såsom det hävdas från LO-ledningen och andra EU-entusiaster. Tvärtom så innebär Lissabonfördraget i praktiken att Lavaldomen och andra antifackliga EU-domar grundlagsfästs, dvs. de blir cementerade och opåverkbara för politiska beslutsfattare.

Och, som vanligt i EU-sammanhang, det kommer mera. På riksdagens bord ligger en proposition som syftar till att införliva EU:s tjänstedirektiv i svensk lagstiftning, vilket medför att låglönekonkurrensen kommer att breda ut sig än mer.

EU-kommissionen kommer inom kort att lägga fram ett säsongsarbetardirektiv som enligt LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin öppnar för "en total avreglering av arbetsmarknaden".

För att bjuda motstånd mot denna förödande utveckling har Folkrörelsen Nej till EU initierat ett tvärfackligt nätverk, Folkrörelsen Nej till EU:s Fackliga Nätverk. Det är öppet för dig som är fackligt aktiv (eller bara medlem) och EU-kritisk. Det kostar ingenting och du behöver inte vara

medlem i Folkrörelsen Nej till EU (men det är inget hinder).

Nätverkets syfte är utbyte av information, kunskapsuppbyggnad samt att anordna och samordna olika aktiviteter. Nätverket har startat som en mejlgrupp för informationsspridning och med att producera ett digitalt nyhetsbrev. Det kommer också att beredas utrymme för nätverket på hemsidan www.nejtill.eu.se. Efterhand avser vi att anordna seminarier, hearingar, studiecirklar etc. Nätverket avser också att etablera kontakt och samarbete med andra fackligt inriktade EU-kritiska organisationer, såsom Fagbevaegelsen Mod Unionen i Danmark, Trade Unionists Against the EU Constitution i England och Nei til EU:s Faglig utvalg i Norge.

Nätverket administreras av Gösta Torstensson, Folkrörelsen Nej till EU (och passiv medlem i Kommunal). Du som vill bli med i nätverket mejlar gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

Eva Anderzon, Kommunalarbetareförbundet
Jan-Erik Gustafsson, Fackförbundet ST
Jannika Fahlander, Handelsanställdas Förbund
Jannis Konstantis, Fackförbundet Seko
Kent Wahlberg, Livsmedelsarbetareförbundet
Maria Pohn, Vårdförbundet
Mats Norrstad, Lärarförbundet
Jonny Widstrand, Fackförbundet Unionen
Minna Pyykölä, Journalistförbundet
Patrik Ljunggren, Transportarbetareförbundet
Peter Lilja, Industrifacket Metall
Rolf Axelsson, Hamnarbetareförbundet
Magnus Renman, Fackförbundet GS
Lasr Lundberg, Byggnadsarbetareförbundet

Lex Laval prövas i konstitutionsutskottet

Enligt planerna ska riksdagen den 4 mars, inte 18 februari som tidigare meddelats, besluta om den så kallade Lex Laval. Men de rödgröna oppositionspartierna har kastat grus i riksdagens beslutsmaskineri, genom att kräva att regeringens lagförslag vilandeförklaras, dvs. bordläggs, i ett år.

Det var i november som regeringen kom med ett lagförslag om vilka villkor som i framtiden ska gälla för utländska anställda som utstationeras till Sverige, Lex Laval. Förslaget har lagts fram sedan EU-domstolen ogillade Byggnads och Elektrikernas blockad av ett skolbygge i Vaxholm där arbetsgivaren vägrade teckna svenskt kollektivavtal för inhyrda lettiska arbetare.

Efter EU-domstolens avgörande beslutade regeringen om en utredning för att se hur den svenska arbetsrätten ska ändras så att den överensstämmer med EU-rätten.

Regeringens förslag, som bygger på utredningens förslag, innebär att svenska fack inte får kräva att utländska arbetsgivare, som tillfälligt är verksamma i Sverige, betalar mer än minimilön och minimivillkor för arbetstider och semester enligt svenska avtal.

Men svenska fack får inte kräva att dessa företag tecknar svenska kollektivavtal om företagen redan betalar minst enligt de minimivillkor som facken har rätt att kräva.

I december föreslog den rödgröna oppositionen i en motion till arbetsmarknadsutskottet att regeringens förslag till åtgärder med anledning av Lavaldomen skulle avslås. Propositionen innehåller allvarliga brister, menade S, V och MP.

– Vi tycker att regeringen går väl långt i förhållande till EU-domstolens dom i Lavalmålet och vill att konsekvenserna av domen utreds mer, säger Ulf Holm, miljöpartiets utskottsledamot.

Motionärerna anser att den föreslagna begränsningen av strejkrätten går ett steg längre än vad Lavaldomen kräver. Den försvårar för de fackliga organisationerna att teckna kollektivavtal med utländska företag, vilket är en förutsättning för att hindra illojal konkurrens och dumpade löner och villkor.

De anser också att regeringen inte har utnyttjat det nationella handlingsutrymmet och därför har tolkat minimilönebegreppet för snävt. Och de är kritiska till att det inte ska gå att kräva att

arbetsgivaren försäkrar utstationerade arbetstagarare på samma sätt som svenska arbetstagarare.

Försäkringar är ju arbetsvillkor som rör säkerhet, hälsa och hygien, och som omfattas av utstationeringsdirektivets så kallade hårda kärna. Att en arbetstagarare som invalidiseras kan komma att stå utan ersättning är helt oacceptabelt, anser den rödgröna oppositionen. Att utstationerande företag inte behöver stå för försäkringskostnader snedvrider också konkurrensen i förhållande till inhemska företag.

Oppositionspartierna gjorde samtidigt klart att de i samband med riksdagsbehandlingen skulle begära att propositionen vilandeförklaras i enlighet med regeringsformens 2 kapitel 12 paragraf eftersom man menar att Lex Laval begränsar föreningsfriheten, (inklusive den fria förhandlingsrätten och rätten att teckna kollektivavtal). För att riksdagen ska förklara förslaget vilande, räcker det med tio av ledamöterna yrkar det. Det krävs alltså inte att majoriteten står bakom ett sådant beslut. Det är konstitutionsutskottet [KU] som prövar huruvida regeringsformens utrymme till vilandeförklaring är tillämpligt.

– KU måste granska förslaget gentemot grundlagen med tanke på föreningsfriheten. Det har kommit ett antal nya domar från Europadomstolen som kan ha betydelse. Dessutom har Lissabonfördraget med sin rättighetsstadga hunnit träda i kraft, säger Josefin Brink, ledamot i arbetsmarknadsutskottet för vänsterpartiet.

KU beslutade 28 januari att bordlägga de rödgröna oppositionspartiernas begäran att beslutet om Lex Laval ska skjutas upp i ett år. Utskottet slog dock fast att man ska avge ett yttrande i frågan. Frågan anses så komplicerad att utskottet även vill höra Lagrådets uppfattning.

Lagrådets uppgift är att granska viktiga lagförslag innan de behandlas i riksdagen. De som sitter i Lagrådet består av domare, eller före detta domare, i Högsta domstolen och Regeringsrätten. KU är inte skyldigt att följa Lagrådets beslut, men vore politiskt besvärande att inte göra det.

Om KU kommer fram till att vilandeförklaring behövs, krävs det att mer än fem sjättedelar av riksdagsledamöterna röstar emot KU för att förhindra en vilandeförklaring.

Tycker KU att vilandeförklaring inte behövs, kommer riksdagen som att debattera och fatta beslut om Lavalpropositionen den 4 mars. Om det inte blir ytterligare förskjutningar i planerna.

Gösta Torstensson

Johan Lindholm: Den svenska modellen faller sönder

Regeringen kan inte längre stå passiv inför den svenska arbetsmarknadsmodellens sönderfall. Allt fallerar när arbetsmarknadens parter inte längre får besluta tillsammans - utan det istället är domstolar som bestämmer. EU:s domstol, eller som nu, när det är Arbetsdomstolen, AD, som kommer att få fälla avgörandet om vi som fackförening har rätt till konfliktåtgärder.

I och med att konfliktrisen ökar, så ökar också arbetsgivarnas kostnader. Då blir det svårare att kombinera arbetsfred, tillväxt och hög sysselsättning. Den utvecklingen leder till att arbetsmarknadens parter försvagas och den svenska modellen faller sönder. Regering och riksdag har blundat alldeles för länge, de kan inte längre fortsätta vara passiva åskådare till den svenska modellens sönderfall.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen befinner sig i ett skede av omvandling. Den fackliga trygghet som vuxit fram under drygt hundra år är på väg att förändras. För de fackliga organisationerna är de drastiskt fallande medlemstalen kanske allvarligast. Sverige är på väg att anpassa sig till utvecklingen i övriga västeuropeiska länder. Även om vi fortfarande ligger på en mycket hög nivå med många organiserade, jämfört med andra EU-länder.

ETT ANNAT ALLVARLIGT HOT MOT facket är EU-rättens ökade betydelse. Önskan om den fria rörligheten, tydligast illustrerat av de kända Laval- och Rüffertdomarna, kommer i konflikt med hur den svenska arbetsmarknadsmodellen har hanterat frågan om att hindra lön och social dumpning.

Det närmast unika sättet att ge fackföreningarna myndighetsliknande funktioner, visade sig i en domstolsprövning i EU-rätten inte hålla måttet. Både svensk lagstiftning och svenska kollektivavtal har nu tvingats till förändring.

Detta har gjort oss inom svensk fackföreningsrörelse djupt oroliga. Vi vill naturligtvis värna samarbetet mellan fack och arbetsgivare. Vi vill förhindra att arbetskraft med lägre löner och sämre socialt skydd inte får samma villkor och förutsättningar som övriga på svensk arbetsmarknad. EU-domarna har inneburit minskad delak-

tighet och arbetsplatsdemokrati, vilket är en facklig tillbakagång på cirka 50 år.

Ett bra exempel är regeringens proposition om Laval. Här införs bakvägen den ursprungslandsprincip som EU-parlamentet förkastade när tjänstedirektivet var aktuellt. I praktiken överger den svenska regeringen principen att svenska kollektivavtal ska gälla vid svenska arbetsplatser.

VARFÖR UTFORMAS INTE EN NATIONELL lagstiftning som gör det möjligt att hävda svenska kollektivavtal utan att hamna i konflikt med EU-rätten?

Vi ser dagligen exempel på hur utländska företag konkurrerar med lägre löner och farliga arbetsmiljöer. EU-domstolens utslag, som kommit i Laval-målet, spär ytterligare på farhågorna för ett system som sorterar människor efter ursprung och där löntagare ska tävla om jobben med lägre löner.

Vi vill ha bra villkor för alla som jobbar i Sverige, oavsett om de kommer från Tallinn eller Stockholm. Vi vill också ha bra villkor för seriösa företag så att de inte konkurreras ut av oseriösa. Våra fackliga rättigheter ska vara andras möjligheter!

Det är självklart att människor ska kunna röra sig fritt och arbeta var de vill i EU. En gemensam arbetsmarknad i Europa är viktig, men den får inte utnyttjas för att pressa lönerna nedåt eller hota rätten att teckna kollektivavtal. Det är skrämmande att regeringen inte tar avstånd från en utveckling där löntagare ställs mot löntagare och där seriösa företag konkurreras ut. Den utvecklingen är farlig och skapar osund konkurrens, ekonomisk brottslighet och dåliga produkter.

JOBBKRISEN I EUROPA HAR VISAT ATT konsekvenserna av Laval- domen, som jag länge har varnat för, nu realiserats. När arbetslösheten stiger blir klimatet hårdare på arbetsmarknaden. Det är en oacceptabel utveckling. Jag vill ha ett rättvist Europa där företagen konkurrerar med kompetens och produktivitet, inte med låga löner och dåliga arbetsvillkor.

Jag står upp för ett öppet Sverige och öppet Europa. Men den fria rörligheten måste byggas på rättvisa. Regeringens passivitet och ovilja att lyfta löntagarfrågor tyder på att de vill använda EU för att radera den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Johan Lindholm
Byggettans ordförande

Byggvakten – nu utanför riksdagen igen

Byggettan har som ett led i protesterna i Sven Otto Littorins antifackliga Lavalpropositionen återupptagit byggvakten utanför riksdagshuset. Så här skriver Byggettan på sin hemsida:

”Byggvakten är ett sätt att visa våra krav. Förra gången, i början av 90- talet, rasade fastighetskrisen och arbetslösheten bland byggnadsarbetare var skyhög. Då startades Byggvakten på initiativ av timmermannen Mats Hammarlund, och andra från sektion 10, som började gå runt med en skylt runt Riksdagen och Rosenbad med text om hur många som saknade arbete. Allt fler engagerades och det fortsatte sedan i tre år (!) som en påminnelse för riksdagsledamöterna om den höga arbetslösheten i byggbranschen.

Nu är det dags igen. Arbetsdomstolens dom i Laval-målet har retat och chockat oss byggnadsarbetare, men även många andra. Ett byggföretag från Lettland byggde om en skola i Vaxholm, Sverige, men med lettiska löner och villkor! Vi tänker inte stillatigande se på när våra kollegor från Östeuropa utnyttjas på svenska arbetsplatser.

När domen föll om böter för Byggnads, hölls ett möte för fackligt aktiva. Många var arga och förtvivlade. Ett förslag, från Kurt Stafudd på Veidekke, var att starta Byggvakten igen.

På torsdagar, mellan klockan 8-11 står vi utanför riksdagen för att prata med ledamöter och förbipasserande och påminna om att den svenska modellen på arbetsmarknaden har ett starkt stöd. Kom förbi och ta ett snack. Vi kommer att synas i våra varselvästar.”

Inget papper? Använd Lavaldomen!

Lördagen den 6 februari kommer Unga Elektriker att finnas på torget i Stenungssund (5 mil norr om Göteborg) för att visa deras missnöje med EU:s och Arbetsdomstolens sätt att agera i Lavaldomen. [Unga Elektriker kommer den närmaste tiden att ha liknande arrangemang i Örebro, Malmö, Linköping och Norrköping.]

På Facebook skriver Unga Elektriker så här om sin kampanj: ”I och med Lavaldomen tillåts idag företag att utnyttja arbetskraft från andra länder. De tar hit våra utländska kollegor, sätter



dem på samma bygge, låter dem dra samma kablar och koppla samma strömbrytare som vi. Skillnaden är att företagen ger dessa män och kvinnor sämre betalt, sämre försäkringsskydd, sämre pensionsavsättning och sämre boende när man ligger på resjobb än vad vi har rätt till.

Vi Unga Elektriker ser Lavaldomen som rasistiskt och diskriminerande, en dom som gör skillnad på vi och dom, en dom som gör skillnad på svensk och utländsk. Vi tycker att det är självklart att slåss för alla människors lika värde men med den här domen har EU och Arbetsdomstolen [AD] baktundit fackföreningen, och dess rätt att hjälpa utländska kollegor är idag borttagen och till och med straffbar.

Vi Unga Elektriker kommer dock att fortsätta att se våra utländska kollegor som jämlika även om EU slutat göra det. Stöd vår kamp för att påverka regeringen till att anpassa svensk lag så att det blir lagligt igen för fackföreningarna att ta strid för människors lika värde.

Kom och stöd Unga Elektrikers kamp för att fackföreningar åter igen skall få utföra blockader för att tvinga företag att följa svenska kollektivavtal. Kom och stöd vår kamp för att utländska arbetare, som är här och jobbar, skall ha schysta villkor och rimliga löner.”

EU:s utstationeringsdirektiv öppnar upp för låglönekonkurrens

EU:s direktiv om utstationering av arbetstagare, som antogs av EU:s ministerråd 1996, behandlar förhållandena för arbetstagare som för en begränsad tid utför arbete i en annan medlemsstat än där de normalt utför arbete.

Syftet med direktivet är att förverkliga den fria rörligheten för tjänster inom EU och att skydda värdlandets företag och löntagare mot så kallad social dumpning genom illojal konkurrens från låglöneländer samtidigt som ett socialt minimiskydd ska ges åt gästande företags löntagare, dvs. de utstationerade arbetstagarna.

I utstationeringsdirektivet finns en hård kärna av arbetsrättsliga skyddsregler som utländska gästande arbetstagare ska garanteras utifrån de bestämmelser som gäller i det land de arbetar i:

- Längsta arbetstid och kortaste vilotid,
- Minsta antalet betalda semesterdagar,
- Minimilön,
- Villkor för att ställa arbetstagare till förfogande, gäller främst uthyrning,
- Säkerhet, hälsa och hygien,
- Skyddsåtgärder för gravida kvinnor och de som nyligen fött samt för barn och unga,
- Lika behandling av kvinnor och män samt andra icke-diskriminerande bestämmelser.

DEN SVENSKA UTSTATIONERINGSLAGEN, som bygger på EU-direktivet och trädde i kraft 1999, räknar upp regler som ska tillämpas av gästande företag. Uppräkningen motsvarar EU-direktivets hårda kärna, dock med ett undantag. Ingenting sägs om minimilön. Förklaringen är dels att det inte finns någon svensk lag om minimilön, 90 procent av arbetsmarknaden täcks av kollektivavtal, dels att meningen är att svenska fackföreningar ska se till att gästande företag tecknar kollektivavtal som innehåller regler om lägstralöner. De ska vara minimilöneskyddet i Sverige.

Minimilöner kan följa av lag eller avtal. I 20 av de 27 EU-länderna finns lagstadgade minimilöner. Minimilönen skiftar från drygt 72 kronor i timmen till knappt 5 kronor i Central- och Östeuropa. Minimilönen utgör mellan 30 och 60 procent av genomsnittslönen i de olika länderna. I andra EU-länder förekommer att kollektivavtal

allmängiltigförklaras, det vill säga att myndighet upphöjer avtalet till lag så att det blir tillämpligt på alla arbetsgivare i en viss bransch.

Utstationeringsdirektivet bygger på kollektivavtal som upphöjts till lag eller statliga minimilöner i lag. I direktivet anvisas även en tredje väg, nämligen att medlemsstaterna "kan, om de så beslutar" välja att använda kollektivavtal som gäller allmänt för alla likartade företag. Det är ju inte alldeles glasklart vad det betyder att staterna "kan" välja detta alternativ.

I JULI 2003, DVS. FYRA OCH ETT HALVT ÅR innan EU-domstolens avgörande i Laval-målet, konstaterade EU-kommissionen i ett meddelande (KOM (2003) 458) att ett medlemsland som väljer att ålägga företag att följa "kollektivavtal som gäller allmänt för alla likartade företag inom den aktuella sektorn" uttryckligen måste ange detta i den lagstiftning som införlivar utstationeringsdirektivet. Om så inte sker är följden att enbart de arbets- och anställningsvillkor som fastställts i lag kan tillämpas på utstationerade arbetstagare. Sverige är därför förhindrat att kräva att utländska företag som utstationerar arbetstagare till Sverige ska följa "kollektivavtal som gäller allmänt för alla likartade företag inom den aktuella sektorn".

Den svenska implementeringen av utstationeringsdirektivet har dessutom fler besvärande luckor enligt EU-kommissionen. Artikel 1 om minimilön är inte implementerad. Inte heller finns någon möjlighet för utländska företag att i förväg få besked om vilken lön de måste betala i Sverige.

Kommissionen talade klarspråk: Sådana anställningsvillkor som inte är fastlagda i lag eller i ett speciellt nordiskt allmängiltigförklarat kollektivavtal, får i Sverige inte utkrävas av gästande företag. Men de svenska makthavarna valde uppenbarligen inte att lyssna. (Kom ihåg detta när EU-anhängarna idag påstår att EU-domstolen har misstolkat utstationeringsdirektivet och kräver att EU-kommissionen ska vidta åtgärder.)

I december 2007 kom den så kallade Laval-domen. EU-domstolen tolkade utstationeringsdirektivet på samma sätt som EU-kommissionen och konstaterade att EU-rättens regler om den fria rörligheten och om utstationering hindrar fackliga stridsåtgärder för att förmå ett gästande företag att inleda förhandlingar om lön och att underteckna ett kollektivav-

tal som ger bättre villkor än vad utstationeringsdirektivet reglerar och som också tar upp villkor på andra områden än vad utstationeringsreglerna täcker.

En annan tolkning, såsom de svenska fackförbundens krav på lika lön för lika arbete, skulle enligt EU-domstolen ”innebära att direktivet förlorade sin ändamålsenliga verkan”. Syftet med utstationeringsdirektivet är på vardaglig svenska att bana väg för låglönekonkurrens.

Lika rättfram var EU-domstolen när den diskvalificerade Lex Britannia, dvs. fackförbundens rätt att tillgripa konfliktåtgärder för att tvinga fram kollektivavtal: ”Denna rätt att vidta stridsåtgärder kan göra det mindre lockande och till och med svårare för [företag som är etablerade i andra medlemsstater] att utföra bygg- och anläggningsarbeten i Sverige och den utgör därmed en inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster...”

Gösta Torstensson

Europafacket diskuterar sämre villkor för utländska arbetare

För att motverka konsekvenserna av Lavaldomen och de andra antifackliga domarna som EU-domstolen levererat de senaste åren försöker Europafacket enas om ett gemensamt förslag för att beveka EU-kommissionen att föreslå förändringar av EU:s så kallade utstationeringsdirektiv. Direktivet anger vilka villkor som ska gälla för arbetskraft som företag från ett EU-land tar med sig för att utföra tillfälliga arbeten i ett annat EU-land, så kallad utstationerad arbetskraft.

I Lavaldomen, och de efterföljande Ruffert- och Luxemburgdomarna, har EU-domstolen slagit fast att det enbart är vissa minimivillkor, typ minimilön, som ett utländskt företag måste uppfylla. Och om företag, till exempel ett lettiskt byggbolag, redan har ett kollektivavtal eller individuella anställningsavtal som motsvarar dessa minimivillkor får fackförbund i värdlandet inte kräva eller tillgripa stridsåtgärder för att tvinga fram ett inhemskt kollektivavtal.

I Europafacket diskuteras nu hur man ska hantera den uppkomna situationen. Det finns två linjer.

Den ena linjen, som bland annat Cateleone



Passchier, konfederal sekreterare i Europafacket, står för, förespråkar en kompromiss som EU-kommissionen kan tänkas godta. Den går ut på att minimivillkoren i utstationeringsdirektivets hårda kärna ska gälla under ett halvår, dvs. att det ska vara fritt fram att anställa utländska arbetare till sämre villkor. Först efter sex månader ska de utländska arbetarna ha samma villkor som de inhemska arbetarna. Då ska de inte längre betraktas som utstationerade.

Den andra linjen, som de svenska fackliga centralorganisationerna förespråkar, är att anställda ska ha samma villkor oavsett vilket land de kommer ifrån och att detta ska regleras i kollektivavtal mellan det gästande företaget och inhemska fackförbund.

LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin är också ordförande i Europafacket.

– Det är en diskussion som pågår på tjänstemannanivå i Europafacket och den är långt ifrån avslutad. LO menar naturligtvis att utgångspunkten alltid måste vara likabehandling för utstationerad arbetskraft, säger hon till LO-tidningen.

Det oroväckande (och avslöjande) är att det inom Europafacket finns krafter som föreslår att låglönekonkurrensen inom EU ska sättas i system och att arbetsköparna ska erbjudas fria tyglar att under sex månader anställa utländska arbetare till sämre villkor.

Gösta Torstensson

Centerpartiet måste stå fast vid sina löften

Den borgerliga alliansregeringens juridiska ombud, Anders Kruse, under Lavalförhandlingarna i EU-domstolen försvarade de svenska fackförbunden och den svenska kollektivavtalsmodellen. I Kruses [läs: regeringens] skriftliga yttrande anförde han bland annat följande argument:

”I anslutning till ansökan om medlemskap 1991 uttalades att Sverige förutsatte att kollektivavtalssystemet skulle respekteras. I den dialog mellan Sverige och Europeiska kommissionen som följde under 1993 bekräftades den gemensamma uppfattningen att några förändringar i den svenska arbetsmarknadsmodellen inte var påkallade.”

Inför förhandlingarna om medlemskap i EU krävde de fackliga centralorganisationerna att svenska kollektivavtal ska kunna tillämpas när utländska företag utför arbete i Sverige och att facket vid behov ska kunna sätta in stridsåtgärder [Lex Britannia]. EU-minister Ulf Dinkelspiel (m) framförde också dessa krav till EU-kommissionen när förhandlingarna om medlemskap inleddes i februari 1993.

Tillsammans med arbetsmarknadsdepartementet gjorde LO, TCO och SAF i slutet av oktober 1993 en uppvaktning av EU-kommis-

sionen i Bryssel för att försöka vinna acceptans för kollektivavtalsmodellen.

I början av november 1993 fick arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund [c] ett brev från EU-kommissionären Pdraig Flynn där han lovade att ”Maastrichtavtalet inte på något sätt kräver att svensk praxis på arbetsmarknaden ändras”.

Sveriges EU-förhandlare försökte att på något sätt få Flynns brev bekräftat i förhandlingsprotokollet. Resultatet blev en ensidig deklaration från svensk sida, ”46. Förklaring av Sverige om socialpolitik”, där man intygar att ”Sverige fått försäkringar beträffande svensk praxis såvitt gäller arbetsmarknadsfrågor och då särskilt systemet med att fastställa arbetsvillkor i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens parter.”

Man kan diskutera vilket juridiskt värde sådana förklaringar har, men det är ett faktum att den dåvarande borgerliga regeringen hävdade att den innebar att den svenska kollektivavtalsmodellen var fredad. I den glättiga broschyr som regeringen distribuerade till samtliga svenska hushåll inför folkomröstningen i november 1994 konstaterades: ”Den svenska arbetsmarknadsmodellen är [...] förenlig med ett EU-medlemskap.”

[Utrikesdepartementet Handelsavdelningen, ”EU-avtalet” s. 25]

Samma budskap framförde Centerpartiet i sitt



eget kampanjmaterial: ”Den fria rörligheten ska inte kunna användas för att försäkra villkoren på ett lands arbetsmarknad. För svensk del ska vi slå vakt om de villkor som gäller i Sverige. [...]

Arbetsrätten ska utvecklas utifrån varje lands förutsättningar. [...] Detta gäller idag och kan även ske fortsättningsvis vilket bekräftas i medlemskapsförhandlingarna.” (Centerpartiet, ”Sveriges politik i EU” s. 14)

I december 2007 kom EU-domstolens avgörande i Laval-målet. Tvärtemot de garantier som arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund och Centerpartiet serverade inför folkomröstningen 1994, underkände EU-domstolen den svenska kollektivavtalsmodellen.

SOM EN FÖLJD AV LAVALDOMEN föreslår den borgerliga alliansregeringen, där det ingår fyra statsråd från Centerpartiet, att svenska fackförbund inte får tvinga gästande företag att betala samma löner och villkor som svenska löntagare har. Det blir endast tillåtet att kräva minimilön och vissa andra minimivillkor. Kan det utländska företaget visa, genom ett kollektivavtal eller lagstiftad minimilön i hemlandet, att minimikraven uppfylls har facket inte rätt att kräva kollektivavtal eller vidta konfliktåtgärder.

Regeringens lagförslag, Lex Laval, innebär ett dråpslag mot den svenska fackföreningsrörelsen och ett grundskott mot den svenska kollektivavtalsmodellen. Förslaget röjer väg för låglönekonkurrens och utnyttjande av underbetald arbetskraft från andra EU-länder i Sverige. I förlängningen hotar detta alla löntagares löner och arbetsvillkor samt försämrar villkoren för småföretagen och glesbygden i Sverige.

Vi kräver att de centerpartistiska statsråden verkar för att alliansregeringen drar tillbaka sitt lagförslag och att de centerpartistiska riksdagsledamöterna vägrar att anpassa svensk lagstiftning efter EU-domstolens antifackliga avgörande i Laval-målet.

En förutsättning för Sveriges medlemskap i EU är de försäkringar som bland annat arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund och Centerpartiet utfäste inför folkomröstningen 1994 om att Sverige inte överlätit några befogenheter till EU att överpröva arbetsrättsliga lagar som tillkommit i demokratisk ordning i Sveriges Riksdag.

Jan-Erik Gustavsson
Gösta Torstensson

Kritikerna blir fler efter 15 år med EU

1995 gick Sverige med i EU. 41 procent av LO:s medlemmar har blivit mer negativa till EU sedan dess. 19 procent har blivit mer positiva. Det visar LO-opinion.

– Jag röstade för medlemskapet, men nu har jag insett hur naivt det var. Det blev som kritikerna fruktade: Fästning Europa, mörkläggningar och minskade sociala och fackliga rättigheter, säger Bo Emanuelsson, Jordbro, till LO-tidningen. Han är vårdbiträde och arbetsmarknadsansvarig i Kommunals sektion i Haninge utanför Stockholm.

Arbetslösheten i EU den värsta på tio år

Arbetslösheten i euroländerna nådde i november 10,0 procent, vilket är den högsta nivån sedan augusti 1998. Det visar siffror från Eurostat, EU:s statistikmyndighet.

I hela EU var arbetslösheten i november 9,5 procent jämfört med 9,4 procent i oktober. Det är den högsta nivån sedan mätserien startade i januari 2000. Men bakom genomsnittssiffrorna på 10,0 procent i euroländerna och 9,5 i hela EU finns också mycket stora skillnader. I Holland ligger arbetslösheten under 4 procent medan den närmar sig 20 procent i Spanien.

Franska hamnarbetare strejkar

För andra gången på två veckor gick hamnarbetarna vid flera franska hamnar ut i en 24-timmarsstrejk för att protestera mot regeringen privatiseringsplaner. I Le Havre strejkade 3.000 hamnarbetare, och strejken fick också omfattande konsekvenser i Marseilles hamn. Strejken organiserades av CGT som kräver att regeringen ska leva upp till ett tidigare löfte om att skapa uppemot 30.000 hamnjobb. I stället försvinner nu arbetstillfällena menar CGT. Just nu handlar konflikten om ett par tusen operatörer av bockkranar vars anställningar kommer att gå över till privata bolag.

Wanja-Lundby Wedin vileleder Lavalmotståndet

”Glädjande besked om Laval”, uttalade LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin i ett pressmeddelande den 16 januari. Anledning var att ett par av de nominerade EU-kommissionärerna, i likhet med EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso, försiktigt uttalat under förhören i EU-parlamentet att de kan tänka sig se över EU:s utstationeringsdirektiv med anledning av Laval- domen. ”Vi förväntar oss nu att den kommande kommissionen inom kort går från ord till handling och inleder ett arbete för att revidera utstationeringsdirektivet”, upplyste Wanja Lundby-Wedin.

Men att inge förhoppningar om att EU-kommissionen ska komma den svenska kollektivavtalsmodellen till undsättning, avslöjar bristande kunskaper om hur EU fungerar och leder in motståndet mot Laval domen på villovägar.

En av EU-kommissionens viktigaste uppgifter är att övervaka att medlemsstaterna efterlever de

fördrag och beslut som unionen antagit, till exempel utstationeringsdirektivet. Det gjorde EU-kommissionen (inklusive socialdemokraten Margot Wallström) under Laval målet i EU-domstolen, då man intervenerade i förhandlingarna till stöd för det lettiska byggbolaget Laval mot de svenska fackförbunden Byggnads och Elektrikerna.

Under domstolsförhandlingen menade kommissionens ombud att utländska företag bara kan tvingas ingå kollektivavtal om det finns en garanterad minimilön, något som den svenska modellen saknar: ”För att det svenska systemet ska kunna godtas som metod för minimilön måste det gälla i allmänhet för sektorn och det får inte finnas någon skillnad mellan inhemska och utländska tjänster.”

Kommissionen kritiserade att de svenska lagreglerna i Lex Britannia kan användas för att påtvinga utländska företag andra villkor än utstationeringsdirektivet minimivillkor. Minimilön är ett sådant villkor som finns i direktivet men inte i den svenska utstationeringslagen.

Kommissionen ansåg att svenska kollektivavtal som innehåller annat än de löne- och arbetsvill-



Bild: ROBERT NYBERG

kor som finns listade i utstationeringsdirektivet inte är förenliga med artikeln om fri rörlighet i EU:s fördrag. EU-domstolen gick helt på EU-kommissionens (och Laval's) linje.

Att den svenska implementeringen av utstationeringsdirektivet inte motsvarar EU:s krav uppmärksammade EU-kommissionen redan 2003. I ett meddelande [KOM (2003) 458] påpekade kommissionen att den svenska utstationeringslagen har fler besvärande luckor. Till exempel att artikeln om minimilön inte är implementerad. Inte heller finns någon möjlighet för utländska företag att i förväg få besked om vilken lön de måste betala i Sverige.

I SAMMA MEDDELANDE PÅPEKADE EU-kommissionen att även Luxemburg införlivat utstationeringsdirektivet på ett felaktigt sätt. Den automatiska justeringen av lönerna till utvecklingen av levnadsomkostnaderna som föreskrivs i den luxemburgska lagstiftningen strider mot EU-direktivet "eftersom värmedlemsstatens behörighet enligt direktivet när det gäller lönenivåer endast avser minimilön".

Eftersom Luxemburg inte rättade sin lagstiftning efter kritiken, gjorde EU-kommissionen (inklusive socialdemokraten Margot Wallström) en anmälan till EU-domstolen. Den 19 juni 2008, ett halvår efter Lavaldomen, kom avgörandet. EU-domstolen gav EU-kommissionen rätt på alla punkter.

EU-domstolen slår fast att utländska företagare som tar med egen personal för uppdrag i andra EU-länder, inte ska behöva betala högre löner än de lägsta möjliga i det land de gästar.

Domstolen konstaterar att det sätt som Luxemburg implementerat utstationeringsdirektivet är ett hinder för den fria rörligheten för tjänster över gränserna.

Luxemburg kräver att utstationerade företag som är tillfälligt i landet ska följa samma lagregler som de inhemska. Sådana krav går utöver den hårda kärnan i utstationeringsdirektivet, enligt EU-domstolen. Dessutom kräver Luxemburg för mycket av arbetsgivarna när de kräver att utstationerade företag ska ha ett ombud som bor i landet.

Luxemburgsdomen var den fjärde domen i raden efter Viking, Laval och Rüffert som EU-domstolen, med assistans av EU-kommissionen, tog ställning för fri rörlighet för de transnationella företagen till nackdel för den nationella

strejkrätten och skyddet mot social dumpning. Dessa antifackliga domar bekräftar att ideologin som ligger till grund för EU:s inre marknad är, och förblir, nyliberal. Det kan inte EU-kommissionen revidera. Tvärtom har EU-kommissionen, precis som EU-domstolen, alltid sett som sin uppgift att framför alla andra intressen främja den fria rörligheten för varor, kapital och tjänster.

Varför försöker LO:s ordförande föreställa oss att högerpolitiker som portugisen José Manuel Barroso och fransmannen Michel Barnier ska rädda den svenska kollektivavtalsmodellen? Okunskap? Möjligt. Spegelfäkteri? Troligen.

Eva-Britt Svensson

EU-domarna får effekter i Norge och Island

Island och Norge är en del av EU:s inre marknad genom det så kallade EES-avtalet. Det innebär att EU:s regelverk såsom utstationeringsdirektivet och EU-domstolens avgöranden när det gäller fri rörlighet för tjänsteföretag, gäller även Island och Norge.

Norges regering har fått en så kallad öppningsskrivelse om ett eventuellt fördragsbrott från Eftas övervakningsorgan ESA [i praktiken EU-kommissionens förlängda arm i EES-länderna] på grund av en bestämmelse i föreskriften om löner och arbetsvillkor i offentliga kontrakt, som antagits med stöd av lagen om offentlig upphandling. Bestämmelse syftar till att uppfylla krav i ILO:s konvention nr 94 som Norge ratificerade 1996. ESA misstänker att den strider mot utstationeringsdirektivet, så som EU-domstolen tolkat det i Rüffertmålet [en tvilling till Lavaldomen].

Islands utstationeringsdirektiv ålägger utländska företag restriktioner som strider mot EES-avtalet och mot utstationeringsdirektivet, enligt ett motiverat yttrande till den isländska regeringen från ESA, i slutet av november. Dels lägger den fast formaliteter som i praktiken innebär att det krävs ett förhandsgodkännande av det utländska företaget, dels innehåller den regler som ska garantera de utstationerade arbetstagarna rätt till sjukledighet och arbetsskadeförsäkring vilket direktivet inte tillåter, enligt ESA.



[eu och facket] är ett nyhetsbrev för folkrörelsen nej till eu:s fackliga nätverk. ansvarig utgivare: jan-erik gustafsson. redaktör: gösta torstensson. adress: rondovägen 312, 142 41 skogås. tfn: 08-771 43 79. e-post: gosta.torstensson@nejtill.eu.se.

folkrörelsen nej till eu är en partipolitiskt obunden medlemsorganisation. adress: pölgatan 5, 414 60 göteborg. e-post: kansli@nejtill.eu.se. hemsida: www.nejtill.eu.se.